

УДК 636.4.084.087

© 2009

*Колесник М.Д., Баньковська І.Б., кандидати сільськогосподарських наук,
Інститут свинарства ім. О.В. Квасницького УААН,*

Костенко О.І.,

Українська академія аграрних наук

СКЛАДОВІ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РОЗТОРОПШІ ПЛЯМИСТОЇ

Рецензент – кандидат сільськогосподарських наук С.В. Поспелов

*Викладено результати експериментів щодо ефективності використання розторопші плямистої (*Silybum marianum* L.) як фітодобавки у складі комбікормів поросят та молодняку свиней. Встановлено системний вплив на підвищення їх продуктивності та збереженості. Одержані в науково-господарських, фізіологічно-балансових дослідках та під час виробничої перевірки результати показали ефективну дію лікарської рослини розторопші плямистої як цінної натуральної імуномодуючої добавки для молодняку свиней, що позитивно впливає на підвищення продуктивності та збереженості тварин.*

Ключові слова: розторопша плямиста, поросята-сисуні та після відлучення, імуномодулятор.

Постановка проблеми. Збільшення поголів'я свиней стримується великою часткою загибелі молодняку в господарствах у період підсосу та дорощування. В більшості випадків причиною загибелі поросят є шлунково-кишкові захворювання, коли природний мікробіологічний баланс організму особливо вразливий до різких змін умов годівлі та утримання.

Практика використання антибіотиків у годівлі тварин, яка до недавнього часу мала місце, заборонена як в Європі, так і в цілому світі. Натомість пропонуються альтернативні підходи з використанням екологічно чистих кормових добавок, особливо рослинного походження. В цьому плані унікальною рослиною вважається розторопша плямиста (*Silybum marianum* L.), яка за своїми лікувальними властивостями відома людству близько двох тисяч років.

Аналіз основних досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми. У медичній та ветеринарній практиці використовують майже всі частини рослини розторопші плямистої (квіти, плоди, стебла, листя, коріння), а також продукти їх переробки (порошок плодів, масло плодів, сік листків).

Особливо цікавим є продукт, з якого вироб-

ляють ліки – насіння розторопші плямистої. Основною складовою її насіння є рідкісна в природі біологічно активна речовина – сілімарин, що містить три ізомери: сілібін, сілігуанін, сіліхристин, які знаходяться в ній у кількості від 2,8 до 3,8% [2, 5]. Складники насіння мають властивості відновлювати порушення функції печінки, жовчогінних шляхів та інших органів травлення, від яких у значній мірі залежить імунітет організму.

Імуномодуюча дія цієї рослини була підтверджена нашими дослідженнями [2-4]. Поглиблено і послідовно вивчалися особливості застосування нових кормових добавок розторопші плямистої для поросят під час підсисного періоду та поросят, які мали затримку в рості, порівняно зі своїми ровесниками, в перший період після відлучення. У проведених дослідках були одержані позитивні результати.

Мета досліджень та методика їх проведення. Мета та наукова новизна комплексних досліджень полягають у різнобічному вивченні біостимулятора рослинного походження розторопші плямистої, дослідженні системності її дії в складі комбікормів та ефективності впливу на організм свиней. Дослідження чергового етапу мали на меті виявити імуностимулюючу дію препаратів рослини на організм поросят групи дорощування. Експерименти проводились у фізіологічно-балансовому досліді на тваринах великої білої породи за методом М.А. Коваленка [1] в умовах експериментальної бази інституту свинарства УААН. Вміст поживних речовин у розторопші плямистій, комбікормі, продуктах виділення тварин визначали в лабораторії зоотехнічного аналізу інституту.

Науково-господарські досліді проводилися за методикою Г.М. Почерняєвої [6]. В дослідках передбачалося встановити оптимальні дози, схеми та засоби використання рослинних кормових добавок. Для підкормки використовувалося подрібнене насіння розторопші плямистої (доведене до вигляду борошна), а також настої на воді

подрібнених рослин розторопші плямистої.

Результати досліджень. Для виконання поставленої мети було проаналізовано результати трьохрічної роботи окремих науково-господарських дослідів, у яких вивчалися: доцільність використання подрібненого насіння розторопші плямистої поросяттам-сисунам у сухому стані та в настоях на воді (1,5%); використання подрібненого насіння розторопші плямистої та настоїв рослин на воді (10%) поросяттам у перші дні після їх відлучення від свиноматки.

Результати, одержані в наших науково-господарських дослідях, перевірялися в фізіологічно-балансовому досліді, де були виявлені аналогічні закономірності.

За результатами досліджень, із доз, що вивчалися нами, кращою виявилася доза подрібненого насіння розторопші плямистої 200 мг/кг живої маси підсвинків, яка забезпечувала стовідсоткове їх збереження, що на 10% перевищувало контрольну групу. Також спостерігалось збільшення добових приростів на 10,6% у науково-господарському досліді й на 17,6% – у балансовому.

Використання поросяттам групи дорощування 10% водних настоїв рослин розторопші плямистої, зібраної у фазі цвітіння, висушеної, подрібненої та настояної на воді при температурі 80°C упродовж 25 хвилин, по 5 мл на 1 кг живої маси призводить до збільшення добових приростів поросят на 10,9% у науково-господарському досліді та на 11,5% – у балансовому.

У фізіологічно-балансовому досліді використання підсвинкам кормових добавок у сухому (подрібнене насіння) та в зволоженому (настої подрібненої надземної сухої маси рослин) станах сприяє підвищенню коефіцієнтів перетравності поживних речовин (протеїн, жир), а також збільшенню відкладання в тілі тварин азоту, каль-

цію, фосфору. Різниця, в порівнянні з контрольною групою, становила 8,9% ($P < 0,01$).

Аналізуючи дані, одержані в різних експериментах, можна виділити основні складові моменти доцільності використання розторопші плямистої як ефективною кормовою добавкою натурального походження:

1) при розладах шлунково-кишкового тракту у поросят і молодняку свиней;

2) при токсикозах від споживання неякісних кормів;

3) при різних технологічних стресових ситуаціях (добавка допомагає вивести зі стресу, не впливаючи на зменшення маси тварин та захищаючи їх від загибелі);

4) профілактика захворювань та оздоровлення організму тварин (як натуральний імуномодулятор);

5) реабілітація хворих та відсталих у рості тварин;

6) інші випадки, пов'язані з порушенням функції системи травлення тварин.

Висновки: Таким чином, одержані в науково-господарських, фізіологічно-балансових дослідях та під час виробничої перевірки результати показали ефективну дію лікарської рослини розторопші плямистої як цінної натуральної імуномодельючої добавки для молодняку свиней, що позитивно впливає на підвищення продуктивності та збереженості тварин.

Надалі доцільно використовувати фітобіотичні препарати розторопші плямистої з подрібненого насіння та у вигляді водяних настоїв рослини поросяттам у підсисний період, після відлучення та під час дорощування; особливо ефективні підкормки для реабілітації хворих та відсталих у рості тварин.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Коваленко Н.А. Методика проведения физиологических балансовых опытов на свиньях. //Методика исследований по свиноводству. – Харьков, 1977. – С.83.
2. Колесник М., Баньковська І. Застосування розторопші плямистої поросяттам. //Тваринництво України. – 2008. – №2. – С. 32-34.
3. Колесник М.Д., Баньковська І.Б., Троцький М.Я. Використання розторопші плямистої поросяттам-сисунам. // Зб. Свинарство. – Полтава, 2008. – № 56. – С. 100-103.
4. Колесник М.Д., Баньковська І.Б., Шостя А.М. Застосування насіння розторопші плямистої як

стимулятора імунітету поросят // Патент на корисну модель №36014, АОІК № 19/00, опубл. 10.10.2008, Бюл. №19.

5. Поспелов С.В. Самородов В.Н., Кисличенко В.С. и др. Росторопша пятнистая: вопросы биологии, культивирования и применения. – Полтава, 2008. – 163 с.

6. Почерняева Г.М. Методика экспериментальных исследований по изучению эффективности биологически активных веществ для воспроизводительных функций свиней. // Методические указания. – М., 1986. – С. 36-56.